מטעמי תורת חיים

פרשת וישלח – האור הגנוז בנרות החנוכה

בימי בית המקדש השני כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל וביטלו דתם ולא הניחו להם לעסוק בתורה ובמצוות ופשטו ידיהם בממונם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאוהו, ריחם עליהם ה' אלוקיהם והושיעם מידם והצילם על ידי בני חשמונאי הכהנים. ואחרי שגברו ישראל על אויביהם ואִבְּדוּם בכ"ה בכסלו "**נכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים,** עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן כ"ה בכסלו ימי שמחה והלל **ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס**" (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק שלישי, ג).

ויש להתבונן, מה ראו חכמי הדור בבית שני לתקן מצות הדלקת נרות חנוכה לכל הדורות זכר לנס שאירע בימי החשמונאים?

האור הגנוז שימש בראשית הבריאה ונגנז לצדיקים לעתיד לבוא

קודם שנברא העולם (ספר הבהיר' לר' נחוניה בן הקנה סימן נט) **ברא הקב"ה 'אור עליון' שעליו נאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר"** (בראשית א, ג), **ואור זה האיר מסוף העולם ועד סופו** (זוהר פרשת בראשית דף לא ע"ב ד"ה יהי אור, זוהר בראשית ל ע"ב ד"ה כלא. ראה זוהר פרשת אמור דף פח ע"א ד"ה פעלת) **כלומר בכל המציאות,** מראש כל העולמות עד סוף עולם המעשה (ינפש החיים' שער א פרק ו) בלי שום רוגז ודין. והיה נמשך ממנו שמחה לכל העולמות שנאמר "וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב" (בראשית א, ד) (זוהר בראשית דף מו ע"א ד"ה אמר רבי שמעון). **שום בריה לא היתה יכולה לשלוט באור הגדול הזה** ('השמטות הזוהר' זוהר בראשית דף רסה ע"א סימן טל ד"ה ישב רבי, 'השמטות הזוהר' זוהר בראשית סימן לז ד"ה יאמר, 'ספר הבהיר' סימן נט) **לבד מה' יתברך. והיה האור מרחיב את חלל העולם** ('יכתם פז' למחבר הפיוט 'בר יוחאי' על זוהר פרשת בראשית דף טז ע"ב ד"ה דע כי יסוד) **וממלא אותו** ('הבעש"ט על התורה' פרשת בראשית סימן לב) (להרחבה על האור הגנוז ומקום גניזתו ראש מאמרינו לפרשת נצבים – 'האור הגנוז שבתורה').

אז ראה הקב"ה את מעשיהם המקולקלים העתידיים של דור אנוש דור המבול ודור הפלגה – וביקש לגנוז את האור הזה (גמ' חגיגה דף יב ע"א, 'בראשית רבה' יב, ו) מפני הרשעים שלא ייהנו (זוהר פרשת בראשית דף מו ע"א ד"ה ויאמר אלקים יהי אור) **ויתעדנו בו** (עפ"י 'עמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד רביעי סימן כח א ד"ה והנה זהו דעת). וכן שלא ישתמשו (זוהר פרשת בראשית דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אלקים) **באור המיוחד הזה, ויפעלו בו לרשעותם** ('מאור עינים' לר' מנחם נחום מצ'רנוביל פרשת שמות ד"ה אך דנודע מה) על ידי שיראו מסוף העולם ועד סופו ויחמדו ויחטפו ויזנו עוד אחרי הבריות שהם רואים ('עיני העדה' למחבר מחבר 'שבט מוסר' על ספר איוב סוף ד"ה מסכת חגיגה פ"ב) **וזהו מה שנאמר "וְיִמָּנַע מֵרָשָׁעִים אוֹרָם"** (איוב לח, טו) (זוהר פרשת אמור דף פח ע"א ד"ה פעלת לחוסים). **וכך האור הראשון שימש קצת ביום הראשון לבריאה ואז הוא נגנז** (זוהר פרשת תרומה דף קמח ע"ב ד"ה כתיב) **יחד עם כל האור שכבר נתפשט בעולם** ('אור החמה' על זוהר פרשת תרומה דף קמח ע"ב ד"ה 'וכתיב ויאמר' מהרמ"ק) **אל תוך התורה הקדושה** ('מחשבות חרוץ' לר' צדוק הכהן מלובלין דף מג ע"א, 'זוהר חי' על זוהר פרשת בראשית דף לא ע"ב ד"ה ויאמר ודא איהו) **והוא שמור לצדיקים לעתיד לבוא** (גמ' חגיגה דף יב ע"א, בראשית רבה יב, ו).

אך ביום השישי לבריאת העולם חזר והאיר הקב"ה מהאור הגנוז (עפ"י גמ' 'ירושלמי' ברכות פרק ח הלכה ה). **וכשנברא באותו היום אדם הראשון הראה לו הקב"ה מהאור הזה** (זוהר פרשת בראשית דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אלקים, גמ' חגיגה דף יב ע"א, 'בראשית רבה' יב אות ו) **והוא היה עומד ומביט בו מסוף העולם ועד סופו** (זוהר פרשת בראשית דף לא ע"ב ד"ה ויאמר אלקים, גמ' חגיגה דף יב ע"א, 'בראשית רבה' יב אות ו) **ומשיג את חידוש העולם של תחילת הבריאה עד חידוש העולם שלעתיד לבוא** ('ליקוטי הלכות' 'ורה דעה ב' כבוד רבו ותלמיד חכם ג, יד) **ומבין את סוד כל הדברים שנבראו בעולם הזה** ('עיני העדה' למחבר 'שבט מוסר' ספר איוב ד"ה עוד נראה לפרש בהקדים). מטעם זה אדם הראשון נקרא "נרו של עולם" (ראה 'מדרש תנחומא' פרשת מצורע אות ט) לפי שאותו 'הנר' שהיה מאיר לו היה האור של כל העולם בכללו ('קרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק יא סימן ד ד"ה ובאמת). **ומפני כבוד השבת** ('מגיד תעלומה' לר' צבי אלימלך מדינוב מחבר 'בני יששכר' על גמ' פרק אלו דברים דף נג ע"ב ד"ה אין מחזרין) **האור המשיך ושימש שלשים ושש שעות – שנים עשר שעות בערב שבת** (גמ' 'ירושלמי' ברכות פרק ח הלכה ה, 'בראשית רבה' יב, ו) **שנים עשר שעות בליל שבת ועוד שנים עשר שעות ביום השבת ואחר כך נגנז** (גמ' 'ירושלמי' ברכות פרק ח הלכה ה, 'בראשית רבה' יב, ו מר' לוי בשם ר' גזירא).

החשמונאים הצדיקים הדליקו את המנורה על ידי הארת האור הגנוז

החשמונאים עשו תשובה גדולה כאשר ביטלו את כל המחשבות הרעות שבקרבם, ועל ידי זה משכו אור גדול לנשמתם. **אז הם הצליחו גם למשוך הארה מן האור הקדום הגנוז אל המנורה שבמקדש, ובו הם הדליקו את הנרות** ('זרע קודש' לר' נפתלי מרופשיץ לחנוכה ליל ה ד"ה אחז"ל מאי חנוכה). **ועל זה אמרו רבותינו שהאור הראשון נגנז 'לצדיקים לעתיד לבוא' וכוונתם גם לחשמונאים הצדיקים** ('תפארת שלמה' לר' שלמה מראמדוסק לשבת חנוכה ד"ה בפרשת מקץ ויאמר להם שלום) **שהיו בימיו של מתתיהו בן יוחנן** ('בני יששכר' לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב אות ב ד"ה ועוד אומר לך), **אשר הצליחו למשוך את האור הזה** ('תפארת שלמה' לר' שלמה מראמדוסק לשבת חנוכה ד"ה בפרשת מקץ ויאמר להם שלום) **שנברא ביום הראשון של הבריאה** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב אות ב ד"ה ועוד אומר לך) **אל המנורה הטהורה** ('תפארת שלמה' לר' שלמה מראמדוסק לשבת חנוכה ד"ה בפרשת מקץ ויאמר להם שלום), **והוא האיר בה** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח"י ד"ה 'הנה לפי מה שכתבתי' בשם 'הרוקח').

מחמת הארת 'האור הגנוז' במנורה היא דלקה בימי החשמונאים שלא כטבע אלא רק בדרך נס ('מדרש פנחס' לר' פנחס מקאריץ אות א, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב אות ח ד"ה והנה רואה ידידי, 'מגיד תעלומה' לר' צבי אלימלך מדינוב על גמ' פרק אלו דברים דף נג ע"ב ד"ה אין מחזרין), **ומה שהיה צריך לדלוק במשך יום אחד הספיק ודלק שמונה ימים** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב אות ח ד"ה והנה רואה ידידי). **ולכן לא כתבו מגילה על נס החנוכה כמו שכתבו מגילה על**

נס פורים (ראה גמ' יומא דף כט ע"א), **כיון שהנס של חנוכה היה מן 'האור הגנוז' שקודם התגלות האותיות** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כט ד"ה ובזה תמצא טוב טעם, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג הלל והודאה אות עא ד"ה ובזה תמצא טוב טעם, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות טו ד"ה ועוד תבין), שהרי ה'אור הגנוז' היה תלוי כבר בתיבה הראשונה "בְּרֵאשִׁית" שבפסוק "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" (בראשית א, א) ואילו האותיות שנבראו בהם שמים וארץ והיו הראשונות להיבראות, נעשו אחר כך באמירת התיבה "אֵת" שבפסוק הזה (עפ"י 'אגרא דכלה' לר' צבי אלימלך מדינוב פרשת תרומה ד"ה והקמות).

וזה גם הטעם שבנוסח 'על הנסים' שבתפלת עמידה לא נזכר נס הדלקת המנורה ורק נכתב שם "וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ בְּהַלֵּל וָּמוּר וּבְהוֹדָאָה" (מתוך 'על הנסים' שבתפילת עמידה) **כי נס ההדלקה היה מאור הגנוז שהוא קודם יצירת האותיות** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג הלל והודאה אות עא ד"ה ובזה תמצא טוב טעם). ונס זה שנעשה לחשמונאים היה היפך כל הנסים אשר נעשו לישראל, כי תמיד נעשה נס לצורך הישועה הנצרכת בעת ההיא, ואילו נס פך השמן שדלק שמונה ימים בא אחרי שכבר היה ניצחון המלחמה על היוונים. **והטעם בזה לפי שמטרת הנס של הדלקת המנורה שמונה ימים היה להראות את חיבתם של ישראל לפני המקום ברוך הוא, על שהם זכו לקבל הארה שלא כדרך הטבע מאור נבדל וניסי אשר הוא מזיו הדרו של הקב"ה** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג הלל והודאה אות ע ד"ה ועתה הסכת ושמע, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כח ד"ה ועתה לפי זה תבין).

ה' האיר מהאור הגנוז כי היוונים ביקשו לבטל את התורה שהאור טמון בה

האור הגנוז של ראשית הבריאה נגנז בתוך התורה הקדושה. לכן יש בתורה שלושים ושש מקומות שבהם מוזכר האור על ידי התיבות 'אור', 'מאורת', 'נר', שזה כנגד 'אור הגנוז' שטמון בתוכה ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג הלל והודאה אות פט ד"ה ומתוק האור לעין רואה) **אשר שימש במשך שלושים ושש שעות בערב וביום שבת בראשית** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג תורה אור אות ח ד"ה ומתוק האור). וכן מחמת האור שבה, התורה נקראת "תּוֹרָה אוֹר" (משלי ו, כג). ובכל פעם שאדם רואה בתורה דבר חדש הוא מהאור שבה. לכן חכם בחכמת התורה עדיף מנביא (ראה גמ' בבא בתרא דף יב ע"א בשם אמימר) כי על ידי התורה מתגלה לו 'אור הגנוז' בכל פעם כפי עִסְקוֹ ועמלו בתורה. וכן על ידי אור הגנוז שבתורה אפשר לו בכל פעם לראות נסתרות מסוף העולם ועד סופו. כמו שיש צדיקים שהם בעלי ראייה רוחנית למרחוק ובעולמות העליונים, כל אחד כפי השגתו בתורה ובאור שבה. אך נביא אינו כן, שלא בכל פעם תתגלה לו הנבואה ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות יג ד"ה עיין בסימן ח' מה שכתבתי).

וכאשר מלכות יון גזרה על איסור לימוד התורה היא למעשה ביקשה לבטל את התורה הקדושה שבה גנוז האור הראשון של הבריאה ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר יא ראשון הוא אות ד ד"ה עיין עוד שם, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח ד"ה ומתוק האור לעיני) **כלומר לבטל את "תּוֹרָה אוֹר"** (משלי ו, כג) ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות יג ד"ה עין בסימן ח'). לכן מלכות יון נקראה בשם "חֹשֶׁךְ" כפי שאמרו רבותינו על הפסוק "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם" (בראשית א, ב), "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ" – זה גלות בבל, "וָבֹהוּ" – גלות מדי בימי המן הרשע, "וְחֹשֶׁךְ" – היא מלכות יון, "עַל פְּנֵי תְהוֹם" – זו גלות ממלכת אדום הרשעה ('בראשית רבה' ב, ד). **כי היוונים ביקשו לבטל את חכמת התורה שנקראת 'אור' ולהגביר את החכמות החיצוניות שהן כסילות כנגד חכמת התורה ונקראות 'חושך' שנאמר "וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ"** (קהלת ב, יד) ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ב ד"ה והנה אמר הקדוש).

וזה הטעם שכאשר ה' יתברך ביטל את כוחה של מלכות יון ביום כ"ה בכסלו וגברו בו החשמונאים על היוונים, **הוא האיר להם באותו היום את הארת 'האור הגנוז' בתוך אור המנורה** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר יא ראשון הוא אות ד ד"ה עיין עוד שם), **על מנת להראות את התגברות אור התורה אשר האור הראשון גנוז בה** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות יג ד"ה עין בסימן ח'). ויום זה של נס הדלקת המנורה בחנוכה הוא גם כנגד העולם שנברא ביום כ"ה באלול ('של"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשות וישב ויגש אות מח בהגהה ד"ה יש עוד סוד בדבר, 'קהלת יעקב' ערך ח"ן בתיבה חנוכה ד"ה 'מפי קודש' בשם השל"ה הקדוש), כי העולם נברא בשביל התורה ('של"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת וישב מקץ ויגש אות מח בהגהה ד"ה יש עוד סוד בדבר) ולולא קיומה העולם חוזר לתוהו ובוהו (עפ"י גמ' שבת דף פח ע"א בשם ריש לקיש ע"י"ש). **ועל ידי שגברו החשמונאים בימי היוונים, התגברה גם התורה ונתחנך מחדש העולם. ומשום כך מועד זה נקרא 'חנוכה' על שהעולם נחנך מחדש** ('של"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת וישב מקץ ויגש אות מח בהגהה ד"ה יש עוד סוד בדבר, 'קהלת יעקב' ערך ח"ן בתיבה חנוכה ד"ה 'מפי קודש' בשם השל"ה הקדוש).

הארת האור הגנוז היתה דווקא במנורה שהיא כנגד חכמת התורה ('בני יששכר' לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות יב ד"ה הנה אמר הקדוש), **והיתה מושכת אורה לעולם** ('חוט של חסד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת תולדות ד"ה מגישים), **ומחייה אותו רוחנית** ('אלשיך הקדוש' פרשת תצוה כח, א – ג ד"ה והנה ידוע כי). **ובאמצעות 'האור הגנוז' שטמן ה' יתברך בימי בראשית ובקע ממנה** ('יערים קדישין' לאדמו"ר מרוז'ין פרשת בהעלותך ד"ה ויעש כן אהרן. וראה 'עמודיה שבעה' לר' בצלאל הדרשן עמוד רביעי ד"ה 'אלא הוא הדבר') **היו יוצאים ממנה גנזי חכמה** (עפ"י 'תרגום יונתן' שמות מ, ד). מטעם זה המנורה היתה בצד דרום של ההיכל כנגד מה שאמרו רבותינו ש'הרוצה להחכים ידרים' (ראה גמ' בבא בתרא דף כה ע"ב) ('בני יששכר' לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות יב ד"ה הנה אמר הקדוש). וזה הסיבה שנהגו כאשר אדם אומר דבר חכמה אומרים עליו "כפתור ופרח" (ראה 'בראשית רבה' צא, ט) כנגד המנורה שיש בה כפתורים ופרחים, והיא זו המסמלת את שפע החכמה.

האור הגנוז יורד בכל שנה ומאיר בתוך שלושים ושש נרות החנוכה

בכל הזמנים שבהם נעשו ניסים לישראל, בהגיע אותו הזמן חוזר ונאור ומתגלה אותה המדה והצנור אשר משם נעשה הנס והוא מאיר ומתנוצץ בכל העולמות ('מאיר בת עין' לר' מאיר ביקייאם על מסכת ברכות סימן כג ד"ה 'ונלע"ד דרבי חלבו' בשם האר"י ז"ל). **וכך מידי שנה ושנה בכל חנוכה חוזרת ומתגלית גם אותה הארה של אור הגנוז משמש ימי בראשית** ('מדרש פנחס' לר' פנחס מקאריץ אות א, 'תפארת שלמה' לשבת חנוכה ד"ה בפרשת מקץ ויאמר להם שלום) **בשעת הדלקת הנרות** ('תפארת שלמה' לחנוכה ד"ה בענין הפלוגתא, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות ח"י ד"ה הנה לפי מה), **כך שהארת מצות נר החנוכה היא מהארת האור הגנוז** ('בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות ח ד"ה 'והנך רואה ידידי' בשם 'הרוקח' שהמחבר העיד כי דבריו מפי אליהו הנביא, 'ליקוטי הלכות' לר' נתן 'ורה דעה ב' כבוד רבו

ותלמיד חכם ג, יד). וחכמי אותו הדור של החשמונאים ידעו כי האור הזה חוזר ומתגלה בכל שנה באותה העת ולכן קבעו ברוח הקודש את מועד ימי החנוכה בכ״ה בכסלו (בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות ח ד״ה ׳והנך רואה ידידי׳).

ההארה הזאת של האור הגנוז נמשכת מנרות החנוכה אל האדם (׳ליקוטי הלכות׳ לר׳ נתן ׳ורה דעה ב׳ כבוד רבו ותלמיד חכם ג, יד) **וממשיכה ׳להאיר׳ מערב הדלקת נר החנוכה במשך כל היום הבא**. לכן נאמר בנוסח ׳על הנסים׳ שרבותינו ״קבעו שמונת ימי חנוכה אֵלּוּ״ להודות בהם, כלומר שגם הלילות וגם הימים בחנוכה נקראים בשם ׳ימים׳ כדי ללמד שהם שווים בהארת האור הגנוז ״וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כְּחֶשְׁיכָהּ כָּאוֹרָהּ״ (תהלים קלט, יב) (׳תפארת שלמה׳ לחנוכה ד״ה בענין הפלוגתא). וזה גם הטעם שנתקן להדליק להודות ולהלל על נס החנוכה גם ביום הראשון של חנוכה על אף שהנס בימי החשמונאים התחיל רק מהיום השני ואילך שהרי היה בפך השמן הקטן מספיק שמן כדי להדליק את המנורה ביום הראשון, **אלא שכבר ביום הראשון שבו הדליקו החשמונאים את המנורה האיר הקב״ה את ׳האור הגנוז׳ הניסי לעם ישראל דרך המנורה** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה הוא אות יג ד״ה ׳ובזה יתרץ גם כן׳. והוא תירוץ לקושיה המפורסמת של ה׳בית יוסף׳ באורח חיים סימן תרע).

בנס שהיה בימי החשמונאים היתה הארה מאותו האור הגנוז, וכן נתקן לדורות שימשיכו ישראל לקבל הארה מאותו האור בימי החנוכה כך שיהיה להם לטוֹב כל ימי הגלוּת עד לגאולת עולם (׳בני יששכר׳ לר׳ צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג תורה הוא אות מה ד״ה נסח הברכה להדליק). **וה׳ יתברך האיר לישראל מהאור הגנוז בימי החנוכה דווקא אחרי שהושלמה המלכות השלישית של גלות יון וכאשר כבר פסקה הנבואה בישראל** (׳בני יששכר׳ לר׳ צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח ד״ה על כן קראו לימים) **בימי החשמונאים** (רש״י מגילה דף יד ע״א ד״ה חוץ ממקרא מגילה), **על מנת שהאור הגנוז יעמוד לישראל בגלות הרביעית הזאת במקום ׳הנבואה׳ שפסקה** (׳בני יששכר׳ לר׳ צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח ד״ה על כן קראו לימים) **וישראל לא יאמרו שאבדה תקותם** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות ג ד״ה ׳טעם ג עין עוד מה׳), **כי יש כוח באור הגנוז להביט מסוף העולם ועד סופו** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח ד״ה על כן קראו לימים) **ואפשר לראות עתידות דרך נרות החנוכה למי שזוכה להשיג ברוח הקודש, ויכולים להתנבא בהם כמו נביא המתנבא לישראל** (׳יסוד יוסף׳ פרק פ לרבו של ׳קב הישר׳ ד״ה ע״כ זכרון תוקף הנס, ׳קב הישר׳ פרק צו ד״ה על כן לזכרון הנס).

על אותה תוספת הטובה היתרה שמקבלים ישראל (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה שרי ביששכר אות ח ד״ה והנה המועד) **במעט** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ו כהנים הנגשים אות ז ד״ה והנה נתנו הימים) **התנוצצות ׳האור הגנוז׳** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה שרי ביששכר אות ח ד״ה והנה המועד) **למשמרת בכל שנה ושנה** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ב ד״ה ועוד אומר לך דבר נכון, עפ״י ׳תפארת שלמה׳ לחנוכה ד״ה בענין הפלוגתא) **בתוך שלושים ושש נרות החנוכה** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ו כהנים הנגשים אות ז ד״ה והנה נתנו הימים) — **נתקן להודות ולהלל כל הדורות בימי החנוכה. כי הטובה הזאת מאירה את עיני ישראל בתורה ומשיבה את נפשם בגלות הארוכה הזאת עד הגיעם לימות המשיח** (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה שרי ביששכר אות ח ד״ה והנה המועד) **שבהם עתיד להתגלות ׳האור הגנוז׳ בשלימותו** כפי שנאמר ״לֹא יִהְיֶה לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא יָאִיר לָךְ וְהָיָה לָךְ ה׳ לְאוֹר עוֹלָם״ (ישעיה ס, יט) (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות ח ד״ה על כן קראו לימים).

מעשי נרות החנוכה רומזים על האור הגנוז המתנוצץ בתוכה

בכל ימי החנוכה מדליקים שלושים ושש נרות בלי נרות השמש, כנגד שלושים ושש שעות שבהם השתמש אדם הראשון באור הגנוז לפני גניזתו (׳הרוקח הגדול׳ לר׳ אליעזר מגרמייזא סימן רכה, ׳מדרש פנחס׳ לר׳ פנחס מקאריץ אות א, ׳מגיד תעלומה׳ למחבר ׳בני יששכר׳ על ג׳מ׳ פרק אלו דברים דף נג ע״ב ד״ה ׳אין מחזירין׳ בשם כתבי ר׳ פנחס מקאריץ, ׳בני יששכר׳ לר׳ צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר א מהות החדשים אות ו ד״ה כסלו עין להלן בשם ׳הרוקח׳, ׳תפארת שלמה׳ לשבת חנוכה ד״ה בפרשת מקץ ויאמר להם שלום) **כי מושכים מהאור הגנוז אל נרות החנוכה** (׳הנתן אמרי שפר׳ לר׳ ישעיהו נפתלי הירץ שפירא אב״ד מדינוב לחנוכה דף לג ד״ה על עמך ישראל). לכן החודש בו נעשה הנס של הדלקת נרות המנורה שהאירו בו הארה מן האור הגנוז נקרא בשם ׳כסלו׳ שהוא מלשון ׳כיסוי ל״ו׳ כנגד האור הגנוז ששימש שלושים ושש שעות לאדם הראשון ואחר כך נגנז ונתכסה בתוך התורה (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר א מהות החדשים אות ו ד״ה כסלו עין להלן). ואותה אורה שהתנוצצה בזמן החשמונאים רמוזה בראשי תיבות ׳בְּאוּ בְנֵיךְ לַדְּבִיר בֵּיתֶךָ׳ (מתוך נוסח ׳על הניסים׳) שהראשי תיבות עולים גמטריא שלושים ושש (׳בני יששכר׳ לר׳ צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד הלל והודאה אות פט ד״ה ומתוק האור לעין. וראה ׳בן איש חי׳ שנה א׳ פרשת וישב הלכות חנוכה אות א׳ שיש להקפיד בנוסח ׳הנרות הללו׳ שאומרים אחרי ההדלקה שיהיה בו שלושים ושש תיבות בלבד).

ומטעם שה׳אור הגנוז׳ מאיר בתוך נרות החנוכה, לכן לא מדליקים את נרות חנוכה ביום כי אין הנר מאיר אז כל כך וה׳אור הגנוז׳ שבו בטל וחוזר לשורשו מחמת אור היום הגדול, מה שאין כן בשעת הדלקתו בלילה. **ועוד ׳האור הגנוז׳ בלילה מלמד שעתידה הלבנה להאיר כמו החמה על ידי המשכתו של האור הזה. וזה עצמו העניין שהצטוו לקיים בחנוכה ׳פְּרְסוּמֵא נִיסָּא׳ שפירושו ׳פרסום הנס׳, כי על ידי כן מגלים את המשכת ׳האור הגנוז׳ למטה**. לכן גם לא מדליקים נר חנוכה למעלה מעשרים אמה כי זה מורה על העולמות העליונים ששם נמצא האור גנוז בשורשו, ואילו במצוה הזו צריך למשוך את האור משם למטה (׳זרע קודש׳ לר׳ נפתלי מרופשיץ לחנוכה ליל ה ד״ה אחז״ל מאי חנוכה). **וכן אין רשות להשתמש באור נרות החנוכה כשם שנגנז האור הראשון בראשית הבריאה** (׳השל״ה הקדוש׳ תורה שבכתב פרשות וישב מקץ ויגש אות מח בהגהה ד״ה יש עוד סוד בדבר, ׳קהלת יעקב׳ ערך חי״ן בתיבה חנוכה ד״ה ׳ומפי קודש׳ בשם השל״ה) **והוא נעלם מההשגה** (׳זרע קודש׳ לר׳ נפתלי מרופשיץ לחנוכה ליל ה ד״ה אחז״ל מאי חנוכה) (וראה ׳תפארת שלמה׳ לחנוכה ד״ה ׳בענין הפלוגתא׳ על הדלקת נרות חנוכה במוצאי שבת).

רבותינו כינו את מצות נר החנוכה בלשון ׳המהדרין׳ ולא אמרו ׳המדקדקין׳ או ׳הותיקין׳ כמו שכתוב ״מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שְׁמֹנָה, מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך״ (ראה ג׳מ׳ שבת דף כא ע״ב) וזה משום שהאור הגנוז שנברא בראשית הבריאה היה מזיו הַדָּרוֹ של הקב״ה אשר הבהיק מסוף העולם ועד סופו, לכן בחרו רבותינו להגיד בלשון ׳המהדרין׳ (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כח ד״ה עוד אומר לך). **ועוד אמרו שהרגיל בנר חנוכה זוכה לבנים בעלי תורה** (ראה ג׳מ׳ שבת דף כג ע״ב בשם רב הונא וראה רש״י שם) **ושנר זה מסוגל לתורה, משום בנר חנוכה מאיר ה׳אור הגנוז׳ שנגנז בתוך התורה הקדושה**. ורמז לכך בנוסח ׳על הניסים׳ שבו עם ישראל נקראו בשם ׳בנים׳ שנאמר ״וְאַחַר בָּאוּ בָנֶיךָ לְדְבִיר וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ״ (מתוך ׳על הנסים׳ שבתפילת עמידה) שכביכול ה׳ יתברך קיים את מצות הנר הזה והתהוו בנים בעלי תורה (׳בני יששכר׳ מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד׳ הלל והודאה אות פט ד״ה על כן קראו).

בנרות החנוכה יש קדושה עליונה (ייסוד יוסף' לרבו של 'קב הישר' פרק פ ד"ה ובהיות כי הנרות, 'קב הישר' פרק צו ד"ה והנה הנרות) **וראוי להחמיר בקדושתן היות שהם רומזים לדברים עליונים** (יגליא רזיא' לתלמיד האר"י ז"ל דף כד ע"ב ד"ה ובודאי יותר ויותר). ויש בסגולתם להאיר לנשמה ולהשפיע מאורו הגנוז יתברך שמו (יהנֹתן אמרי שפר' לר' ישעיהו נפתלי הירץ שפירא אב"ד מדינוב לחנוכה דף לג ע"ב ד"ה על עמך ישראל). **לכן נכון לאדם ללבוש בגד עליון בשעה שהוא מדליק את הנרות כדרך שהוא הולך לבית הכנסת** (ייסוד יוסף' לרבו של מחבר ספר 'קב הישר' פרק פ ד"ה ועל כן יראה לכוין בו). **וכן ליטול ידיו לפני שמברך על הדלקת נר חנוכה** (ייסוד יוסף' פרק פ ד"ה וע"כ כתב מהרי"ל שנכון ליטול ידיו). **ויש מדקדקים להיזהר שלא להרבות בדיבורים של חול בעוד הנרות דולקים** (ייסוד יוסף' סוף פרק פ ד"ה ובהיות כי הנרות). וכיון שנמשכת קדושה עליונה על כל נר ונר שמדליקים, לכן מצניעים את מה שנשאר מנרות המצוה שלא להשתמש בהם תשמיש חול (ייסוד יוסף' פרק פ ד"ה וזה העיד עליו).

רבותינו החמירו מאוד בנרות החנוכה וגזרו שלא להשתמש לאורם, ומה שנותר בשמן ובפתילות אסורים בהנאה – וכל זה כדי שישראל יאמינו כי רמוזים בתוך נרות החנוכה סודות נוראים ועליונים (יגליא רזיא' מתלמידי האר"י ז"ל דף כג ע"ב ד"ה ובהיות שיש דעות). ויש שורפים את השמן הנותר ביום השמיני לחנוכה כדי שלא להנות ממנו היות שהוא מסוד 'האור הגנוז' שהבדילו הקב"ה לעתיד לבוא ואין להשתמש בו תשמיש חול (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ד הלל והודאה אות עב ד"ה ובזה תמצא טעם). **לכן בשעת ההדלקה שיורד מלמעלה 'האור הגנוז' צריך כל אדם לשבת ליד הנרות הדולקים במשך החצי שעה הראשונה** (יאמרי פנחס' לר' פנחס מקאריץ שער השבת אות יז) **ולשים עיניו באור הנרות. וכן הוא המנהג בישראל** (ייטב פנים' לר' יקותיאל יהודה טייטלבוים מאמר הוד והדר לחנוכה ד"ה והנה מנהג ישראל תורה). ואם האדם הוא בעל נפש ועיני שֶׂכֶל לו, ייתן את עיניו בנרות מצות החנוכה כל הימים האלו ויזכה שעל ידי כן יאיר שִׂכְלוֹ בתורה הקדושה שנאמר "כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר" (משלי ו, כג) (יבני יששכר' מאמרי חודשי כסלו טבת מאמר ד הלל והודאה אות עט ד"ה על כן נקראים).

האור הגנוז בנרות החנוכה הוא מעט מאורו של מלך המשיח

מעט מן האור הגנוז מתגלה לישראל בימי החנוכה (יבני יששכר' לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כא ד"ה טעם ג' עיין עוד) **לכן ימים אלו נקראים בשם 'חנוכה' שהוא מלשון 'חינוך' כי מרגילים בהם לגאולה האחרונה העתידה, שאז יתגלה 'האור הגנוז' בשלמות** שנאמר "לֹא יִהְיֶה לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא יָאִיר לָךְ וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם" (ישעיה ס, יט) (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור ד"ה על כן קראו, יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כא ד"ה טעם ג' עיין עוד) ויחזור להיות כמו במעשה בראשית (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות כא ד"ה טעם ג' עיין עוד). לכן 'החינוך' לגאולה האחרונה התייסד בזמן היוונים דווקא על ידי הכהנים שהיו מבית חשמונאי, כי הם היו מזרע פנחס שהוא עצמו אליהו הנביא אשר בעת בואו לעתיד לבוא תתבטל מלכות אדום, והוא יבשר לישראל על מלכות שמים השלימה (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג תורה אור אות ו' ד"ה והנה נעשה הנס). **וכן עשו החשמונאים מעין הגאולה העתידה, בשעה שבאו לבית המקדש טיהרו אותו והדליקו בו את המנורה** (יבני יששכר' לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות טו"ב ד"ה הדבר להבין) **כפי שהיא עתידה לדלוק ולהאיר בבית המקדש השלישי** (עפ"י 'יסוד יוסף' סוף פרק פ).

האור הגנוז יתגלה לישראל רק אחרי שתושלם הגלות הרביעית של מלכות אדום (יבני יששכר לר' צבי אלימלך מדינוב מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור ד"ה על כן קראו) כפי שלמדו רבותינו בפסוק "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר" (בראשית א, ב), "וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ" – זה גלות בבל, "וָבֹהוּ" – גלות מדי, "וְחֹשֶׁךְ" – היא מלכות יון, "עַל פְּנֵי תְהוֹם" – זו גלות אדום הרשעה, "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת" – זה רוחו של מלך המשיח שבגילויו יתקיים "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר" הוא האור הראשון שנגנז (ראה בראשית רבה ב, ד) (יבני יששכר' מאמרי כסלו טבת מאמר ד הלל והודאה אות ק ד"ה ונראה לי רמז הדבר). **לכן ספר הזוהר הקדוש כמעט לא מדבר בענייני נר חנוכה כי הוא בחינת אור <u>הגנוז</u>, ורק בדורות הסמוכים לגאולה התחילו חכמי הדור לדבר בענייני מצוה זו מה שלא שיערו הראשונים כי הוא סוד כמוס** (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות כא ד"ה הנה העדתי לך).

ברכת 'להדליק נר חנוכה' עם הכולל יוצא גמטריא 'אור חדש' כדי להורות שהנר הזה הוא הארה מן האור אשר עתיד ה' יתברך להאיר על ציון במהרה. והגמטריא חסרה אחד שהוא 'הכולל' על מנת להורות שעדיין חסר מאתנו האור עד אשר יתגלה בציון. **ובזמן החשמונאים היה נס שקיבלו הארה מאותו האור, וכן נתקן בשמים לדורות שתהיה הארה מאותו 'האור הגנוז' בכל ימי החנוכה עד אשר יגאלו ישראל גאולת עולם** (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ג נר מצוה אות מה ד"ה נסח הברכה להדליק) **אחרי מפלת מלכות אדום הרשעה** (יבני יששכר' מאמרי כסלו טבת מאמר ד הלל והודאה אות ק ד"ה ונראה לי רמז הדבר). **וכך בכל ימי חנוכה בשעת הדלקת הנרות יש התגלות של האור הגנוז שהוא עצמו האור של מלך המשיח** ('מדרש פנחס' לר' פנחס מקאריץ אות א, 'פרי צדיק' לר' צדוק הכהן מלובלין לחנוכה אות יג ד"ה 'וזה הענין' בשם ר' פנחס מקאריץ, 'בני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ב תורה אור אות טז ד"ה 'עוד אמר הרב הקדוש' בשם ר' פנחס מקאריץ).

על ידי הדלקת נרות החנוכה זוכים ישראל לעתיד לבוא לאור הגנוז, וזה מה שאומרים בנוסח ההדלקה "הנרות הללו <u>אנחנו</u> מדליקין" כלומר שגם <u>אנחנו</u> נזכה על ידי ההדלקה 'להידלק' באורו הגנוז. וכן אומרים בתפילה "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו" (מתוך ברכת 'יוצר המאורות' נוסח אשכנז) ש'אור חדש' הוא האור הגנוז העתידי שכשהוא יבוא אז 'נזכה כולנו' לאורו הגדול ('תפארת שלמה' למועדים על חנוכה ד"ה את האלקים). **וישראל מתפללים שבמהרה יתגלה אותו האור הגנוז כמו שהתגלה בימיהם של החשמונאים**, וזה "שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ" (תהלים מג, ג) שהתיבה "שְׁלַח" עם הכולל היא גמטריא 'נר חנוכה' ו"אוֹרְךָ" הכוונה לאור הגנוז ('הנֹתן אמרי שפר' לאב"ד מדינוב לחנוכה דף לג ע"ב ד"ה 'על עמך ישראל'. ועיי"ש איך "וַאֲמִתְּךָ" קשור לחנוכה ואכמ"ל). כי ישראל מחכים ומצפים לאור הזה שעתיד להתקיים בו "אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ" (ישעיה נח, ח) וכן "בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר ה'" (ישעיה ב, ה) (יבני יששכר' מאמרי חדשי כסלו טבת מאמר ה שרי בישששכר אות ח ד"ה והנה המועד הזה) במהרה בימינו, אמן.

העלון גם לעילוי נשמת: רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.

העלון גם לעילוי נשמת: אהרן בן עזיזה ז"ל אָרְלֶט עָלְיָה בת פּוֹרטוּן מסעודה

העלון גם לעילוי נשמת: יוסף מנחם בן אהרן ז"ל מֶנֶנָה מַדְלֶן בת מנטה ז"ל לבית משפחת מימון

העלון גם לעילוי נשמת: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.

העלון גם לעילוי נשמת: אליהו בן גינט ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.

העלון גם לרפואה שלימה של הילדה יעל בת שירה אושרת הי"ו שהי יתברך יחלים וירפא אותה מכל חולי ותגדל מתוך בריאות איתנה וטובה

העלון גם לרפואה שלימה של ציונה שושנה בת חנה במון הי"ו אליהו בן גוֹבְהָר הי"ו

העלון גם לרפואת הילדות טליה אסתר בת אלינור הי"ו (לבית משפחת מזרחי) שירה בת אילנה הי"ו זכות הלימוד בעלון יעמוד להן לרפואה שלימה והחלמה מהירה

העלון גם לרפואתו השלימה של אבישלום בן רות הי"ו

העלון גם להצלחת יהודית בת ורדה רוזיטה הי"ו וכל משפחתה

העלון גם לרפואתו השלימה במהרה של ידיד העלון ר' יוסף יצחק בן עליה הי"ו

העלון גם לעילוי נשמת יהודה בן דָּנִיז מַרְסֵל חוּמְשָׁא ז"ל נפטר בי"ט במרחשון תשפ"א ת. נ. צ. ב. ה.

לקוראים היקרים! מטרת עלון זה היא **אך ורק לקדש את שמו של ה' יתברך בעולם על ידי שכל יהודי ירגיש את מתיקות התורה ומצוותיה.** לכל בירור ושאלה לגבי העלון ניתן ליצור קשר בטלפון או במייל שכתובים בצד. תזכו למצוות והצלחה בכל מכל כל!

ניתן להקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמת בטל' 052-7675933. וכן ניתן לשלוח הערות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com